Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Tarımın Geleceğine Yönelik Bakış Açıları: Tekirdağ İli Örneği

Agricultural Faculty Students' Perspectives on the Future of Agriculture: Tekirdag Case

Asst. Prof. Dr. Burçin Başaran (Namık Kemal University, Turkey)

Ph.D. Candidate Zehra Meliha Tengiz (Namık Kemal University, Turkey)

Prof. Dr. Yasemin Oraman (Namık Kemal University, Turkey)

Abstract

In spite of technological developments today, agriculture is still among the priority of all countries. The fact that the agricultural areas cannot be increased and the required nutritional needs of the growing population needed to be met, it makes agriculture strategic case for the countries. The continuity of agricultural activities has become dependent on the wishes of future generations to work in this sector in all countries.

Agricultural Faculties' students do not look positively in the agricultural sector in Turkey. Youths are directed to non-agricultural sectors due to low income in agriculture. However, students should be encouraged and supported in order for agricultural activities can be practiced by conscious and enthusiastic young people. The sustainability of agriculture depends on young's willingness to participate in the sector.

The aim of the study is to determine perspective of students in Faculty of Agriculture of Tekirdağ Namık Kemal University about future of agriculture. The data was obtained from 175 students in the 3. and the 4. classes. The data were analyzed statistically with SPSS 23.0 in terms of descriptive and inferential statistics. According to the results of the study; a significant difference was observed between girls and boys in terms of evaluating the current state of Turkish agriculture. 67.5% of students expect their future pessimistic and uncertain. The rate of those who expect their future as hopeful and optimistic was found to be 32.5% respectively.

1 Giriş

Tarım ülkelerin kalkınmaları ve gelişmeleri için önemli sektörlerden biridir. Tarım sektörünün Türkiye içerisindeki önemi sürekli gündeme gelmekte gerek yurt içindeki pazar hacmi gerek ihracattaki önemi her geçen gün artmaktadır. Ancak tarıma yönelik politikalar, desteklemeler ve kırsal kalkınma projeleri mevcut tarım sektörünün geliştirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Türkiye ekonomisi içinde Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'da (GSYH) tarımın payı 2010 yılında % 9.0, 2018 yılında ise %5.8 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2019).

Tarımsal üretim girdilerinin yurtdışı tedarikli olması, maliyetlerin döviz kurlarına bağlı olarak artış göstermesine sebep olmaktadır. Bunun yanında devletin ürün ve girdi piyasalarından çekilmesi ile küçük üreticilerin, çoğunlukla büyük işletmelerin belirlediği fiyatlara razı gelmesine neden olmuştur (Koyubenbe, vd, 2006). Çiftçilerin eline geçen fiyatlar ile girdi maliyetlerinin arasındaki makasın açılması üretimi daha da zorlu hale getirmiştir. Bu durum tarım kesiminde çalışanların artan maliyetler karşısında faaliyetlerini azaltmalarına, geçimlik üretim yapılmasına veya tarımı tamamen terk etmelerine sebep olmaktadır.

Tarım sektöründe çalışanların yaşları 50 yaş üstü olarak yoğunlaşmaktadır. İstihdam edilen gençlerin %18'i tarım sektöründe yer almaktadır (TÜİK, 2018). Kırsal kesimdeki gelirin düşük, eğitim ve alternatif iş olanaklarının yetersiz olmasından dolayı genç nüfus köyünü terk etmektedir. Kırsal alanda kalan gençlerin, özel bir istihdam alanı olmaksızın tarım veya tarım dışı köye yakın sanayi veya hizmet işletmelerinde çalıştığı bilinmektedir. Ancak tarımın geleceği açısından sektörde gençlerin varlığı önem arz etmektedir.

Bir ülkenin tarımsal kalkınmasında ve güvenilir bir şekilde beslenmesinde tarımsal eğitim-öğretimin yeri oldukça önemlidir. Yapılan çalışmalarda çiftçilerin üretim yaparken geleneksel davranış sergiledikleri görülmektedir. Bu davranış sonraki nesillere de aktarılmaya çalışılmaktadır. Ancak geleneksel davranış gösteren, yeniliklere açık olmayan üreticiler üretimlerini etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirememektedir. Birim alandan alınan verim, kullanılan girdinin zamanı ve miktarı, yapılan işlemlerin kayıt altına alınmaması gibi faktörler tarımı etkin ve verimli olmaktan uzaklaştırmaktadır. Üretimin güncel teknolojik gelişmelere adapte olabilmesi, etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için bu alanda yetişmiş insan gücüne ihtiyacı vardır. Bunu sağlayabilecek en önemli kurumlardan biri de Ziraat Fakülteleridir.

Ziraat fakülteleri son yıllarda ziraat ve doğa bilimleri fakültesi, tarım bilimleri ve teknolojileri fakültesi gibi farklı fakülte isimleriyle de açılmaktadır. Bu fakültelerden mezun olanlar da ziraat mühendisi unvanını alabilmektedir. 2017 yılında ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi) tarafından yayınlanan yükseköğretim tercih kılavuzuna göre Türkiye'de ziraat fakülteleri 40 farklı üniversitede bulunmaktadır (Tablo 1). Bu üniversitelerden Kilis 7 Aralık ve Muğla Sıtkı Koçman üniversiteleri 2017-2018 eğitim öğretim yılında ilgili fakültelere öğrenci almamıştır.

Üniversite	Fakülte	Bölümler	Toplam Kontenjan
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği, Tarla Bitkileri, Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi	115
Adıyaman Üniversitesi	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi	Bitki Koruma, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği	20
Adnan Menderes Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Peyzaj Mimarlığı, Tarım Ekonomisi, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkiler, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Zootečni	355
Ahi Evran Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarım Ekonomisi, Tarla Bitkiler	110
Akdeniz Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarımsal Yapılar ve Sulama, Tarla Bitkileri, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Zootečni	280
Ankara Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Peyzaj Mimarlığı, Su Ürünleri Mühendisliği, Süt Teknolojisi, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Yapılar ve Sulama, Tarla Bitkileri, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Zootečni	465
Atatürk Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Gıda Mühendisliği, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkileri	175
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarla Bitkileri	30
Bingöl Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bitki Koruma, Tarla Bitkileri	40
Bozok Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bitki Koruma	30
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkileri, Zootečni	246
Çukurova Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Gıda Mühendisliği, Peyzaj Mimarlığı, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Yapılar ve Sulama, Tarla Bitkileri, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Zootečni	445
Dicle Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarla Bitkileri, Zootečni	140
Düzce Üniversitesi	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi	Bitki Koruma	25
Ege Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Peyzaj Mimarlığı, Süt Teknolojisi, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Yapılar ve Sulama, Tarla Bitkileri, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Zootečni	360
Erciyes Üniversitesi	Seyrani Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkileri, Zootečni	170
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkileri, Zootečni	140
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Tarım Ekonomisi, Tarla Bitkileri	120
Harran Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarım Ekonomisi, Tarla Bitkiler	140
Iğdır Üniversitesi	Iğdır Ziraat Fakültesi	Tarım Ekonomisi	35
İnönü Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma	75
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Tarım Ekonomisi, Tarla Bitkileri	145

Tablo 1. ÖSYS 2017 Tercih Kılavuzuna Göre Bölüm ve Kontenjanlar **Kaynak:** ÖSYM (2017)

Üniversite	Fakülte	Bölümler	Toplam Kontenjan
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi	Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi	Genetik ve Yaşam Bilimleri Programları	20
Mustafa Kemal Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Gıda Mühendisliği, Tarım Ekonomisi, Tarla Bitkileri	175
Namık Kemal Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Gıda Mühendisliği, Tarım Ekonomisi, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkileri	245
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi	Bitkisel Üretim ve Teknolojileri, Tarımsal Genetik Mühendisliği	60
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkileri, Zootečni	230
Ordu Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Gıda Mühendisliği, Peyzaj Mimarlığı	115
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Tarla Bitkileri	30
Selçuk Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Gıda Mühendisliği, Peyzaj Mimarlığı, Tarım Ekonomisi, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği, Tarımsal Yapılar ve Sulama, Tarla Bitkileri, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Zootečni	404
Siirt Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Tarım Ekonomisi, Tarımsal Biyoteknoloji, Tarla Bitkileri	115
Süleyman Demirel Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Tarla Bitkileri, Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarım Ekonomisi, Zootečni, Tarımsal Biyoteknoloji, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Tarımsal Yapılar ve Sulama, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği	80
Şırnak Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri	10
Uludağ Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Biyosistem Mühendisliği, Gıda Mühendisliği, Tarım Ekonomisi, Tarla Bitkileri, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Zootečni	336
Uşak Üniversitesi	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi	Bitki Koruma, Tarla Bitkileri	70
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	Bitki Koruma, Tarla Bitkileri, Zootečni	65

Tablo 1. ÖSYS 2017 Tercih Kılavuzuna Göre Bölüm ve Kontenjanlar (Devam) **Kaynak:** ÖSYM (2017)

Tablo 2’de son 6 yılda öğrenci alan Ziraat Fakültesi sayısı, kontenjanı ve doluluk oranları verilmiştir. Ülkemizde 2013 yılından itibaren öğrenci alan ziraat fakültesi sayısının giderek arttığı görülmektedir. Ancak 2013-2018 yılları arasında kontenjan, yerleşen öğrenci sayısı ve doluluk oranı dalgalanma göstermiş; 2018 yılında bir önceki yıla göre düşüşler yaşanmıştır. Kontenjan sayısı artmasına rağmen yerleşen öğrenci sayısında azalma görülmüştür. Bu durum ziraat mühendisliğinin tercih edilen meslekler arasından giderek uzaklaştığını göstermektedir.

Yerleşim Durumu	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Öğrenci Alan Ziraat Fakültesi	30	33	34	34	35	35
Kontenjan Açan Toplam Program Sayısı	165	170	142	169	145	169
Kontenjan	5842	5485	4797	5350	4791	5498
Yerleşen Öğrenci Sayısı	4839	4153	4332	4446	4730	4081
Doluluk (%)	83	76	90	83	93	74

Tablo 2. 2013-2018 Yılları Arasında Ziraat Fakültesi Yerleşme Durumu **Kaynak:** ZMO (2018)

Yeterli donanımına sahip olmadan açılan üniversite sayısındaki artış, eğitim kalitesinde düşüşe neden olmuş, ziraat mühendislerinin yapacağı işlerin diğer meslek gruplarının eline geçmesine neden olmuştur. Bu bölümleri tarımın içerisinde gelmiş veya tarım sektörüne meraklı gençler tercih etmektedir. Bir dönemin popüler mesleği olan ziraat mühendisliğinin halk ve öğrencilerin gözünde uğradığı değer kaybı iş bulma problemiyle doğrudan ilişkilidir. Demir vd. (2006) tarafından Ziraat Fakülteleri öğrencilerinin mesleğe bakış açıları ve eğilimlerini belirlemeye yönelik 10 üniversitede gerçekleştirilen çalışmaya göre, öğrencilerin Ziraat Mühendisliğini seçme nedenleri arasında en büyük payı %75’ile açıkta kalmamak seçeneği almıştır. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesinde yapılan bir çalışmaya göre ise öğrencilerin büyük bir kısmının fakülteye istemeyerek geldiklerini ve ideallerindeki

meslek olmadığını belirtmiştir (Sezgin, vd, 2008). Tarımsal üretime destek sağlayan ziraat mühendislerinin eğitim sürecindeki motivasyonları tarıma yönelik tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Özellikle son sınıf öğrencilerin kısa zamanda hayata atılarak bir gelir elde edebilecekleri işi seçecek olan gençlerde kararsızlık ve kaygı yüksek olmaktadır (Karadaş, vd, 2016).

Öğrencilerin tarıma ve ziraat mühendisliğine karşı tutumu ülke tarımının geleceğini etkilemektedir. Tarımın sürdürülebilirliği tarım politikasının varlığı yanında gençlerin tarımın içinde yer alma isteklerine bağlıdır. Bu doğrultuda hazırlanan çalışmada gençlerin tarımın geleceğine yönelik beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır.

2 Materyal ve Metod

Çalışmanın popülasyonunu Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmıştır. Veriler 2017-2018 yılında Ziraat Fakültesi'nin farklı bölümlerinde okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin mevcut sayılarına göre tabakalı örnekleme ile 175 anket yapılarak toplanmıştır. Elde edilen verilere SPSS 23.0 paket programı yardımıyla Ki- kare bağımsızlık analizi yapılmıştır.

		Sınıf		Toplam
		3.sınıf	4.sınıf	
Bölümler	Bahçe Bitkileri	8	15	23
	Bitki Koruma	12	17	29
	Biyosistem Mühendisliği	8	11	19
	Tarım Ekonomisi	9	14	23
	Tarımsal Biyoteknoloji	8	20	28
	Tarla Bitkileri	21	21	42
	Toprak Bil. ve Bitki Besleme	0	4	4
	Zootekni	1	6	7
Toplam		67	108	175

Tablo 3. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Örnek Dağılımı

3 Bulgular

Araştırmaya katılan gençlerin %35,4'ü kız, %64,6'sı erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ziraat Fakültesi 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin yaşları 20 ile 35 yaş arasında değişmekle beraber en fazla 22 ile 24 yaş arasında (%61,7) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin ailelerinin %25,7'si çiftçi, %20,0'si emekli ve %18,9'u memurdur. Öğrencilerin aile aylık geliri dikkate alındığında; ailelerinin %43,4'ü 3500 TL ve altında gelir elde etmektedir. Bu durum öğrenci ve ailelerinin yoksulluk sınırı altında yaşadıklarını göstermektedir. Bu durum öğrencilerin mezuniyet sonrası kendi işleri yerine diğer işlere yönelmek zorunda bırakmaktadır (Tablo 4).

Demografik özellikler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kız	62	35,4
	Erkek	113	64,6
Yaş	21 ve altı	31	17,7
	22-24	108	61,7
	25 ve üzeri	36	20,6
Aile mesleği	Çiftçi	45	25,7
	Emekli	35	20,0
	Memur	33	18,9
	İşçi	14	8,0
	Özel Sektör	24	13,7
	Serbest Meslek	21	12,0
	Diğer	3	1,7
Aile aylık geliri	1600 ve altı	14	8,0
	1601-2800	39	22,3
	2801-3500	23	13,1
	3501-5000	43	24,6
	5001 ve üstü	25	14,3
	Kayıp veri	31	17,7

Tablo 4. Demografik Özellikler

Gelişen bilişim çağında bilgi internet aracılığı ile her zaman ulaşılabilir hale gelmiştir. İnternet kaynakları içerisinde günümüzde en yaygın kullanılan sosyal medyadır. Sosyal medya aracılığı ile ilgilenilen konulara yönelik bütün yenilikler, gelişmeler, haberler anında takipçisine ulaşmakta; zamandan ve paradan tasarruf sağlanmaktadır.

Araştırmaya katılan gençler de tarımsal yenilikleri takip etmek için öncelikle sosyal medyayı (%27,2) ve interneti (%18,0) kullandıklarını belirtmişlerdir. Diğer kaynakları %14,8 ile televizyon, %13,3 ile tarım fuarları, %8,9 dersler ve %6,4 ile üyesi olunan siteler izlemiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Gençlerin Tarımsal Yenilikleri Takip Ettiği Kaynaklar

Tarımsal nüfus gençlerin çok önemli bir kısmı tarafından (%84,0) yeterli görülmemektedir. Kırsal alanlardan kente göçün fazla olması, gelirin ve sosyal yaşamın kısıtlı olması çiftçileri kırsal alanlardan uzaklaştırmıştır. Kentlerde ya da kent merkezine yakın yerlerde yaşayan çiftçiler meslekleri dışında ek gelir de elde edebilmektedirler. Çiftçilik meslek olarak önemsenmemekte, ek gelir kaynağı meslek olarak kabul edilebilmektedir. Tarımsal nüfus çiftçiliği meslek olarak gören, kırsal alanda yaşayan ve ekonomik işletme ölçeğine göre faaliyet gösteren tarımsal işletmeleri yönetenlerden oluşmalıdır. Bugün köylerde nüfusun azalması, sadece yaşlı bireylerin yaşaması, tarımsal faaliyetlerin bu bireyler üzerinden gerçekleştiği algısını yaratmaktadır. Ayrıca tarım ürünlerine yönelik ithalatın giderek artması da bu algıyı güçlendirmektedir. Gençlerde bu algı sonucunda ülkemizdeki tarımsal nüfusun yeterli olmadığı yönünde bir düşünce oluşmuştur.

Tarımda gençlerin tarımdan uzaklaşmaları ülkemiz dışında diğer ülkelerin de önem verdiği konular arasındadır. Çünkü gençler tarımsal faaliyetlerin geleceği ve devamlılığı açısından önemlidir. Her ne kadar teknolojik gelişmeler yaygınlaşsa da tarımsal işletmenin yönetimi için birey gereklidir. Avrupa Birliği başta olmak üzere ülkeler tarımı gençler açısından cazip hale getirecek destekler vermektedirler. Bu destekler hem maddi teşvik hem de yayım faaliyetleri aracılığı ile yapılmaktadır. Gençlere “sizce tarım sektöründe gençlere destek veriliyor mu?” sorusu yöneltilmiş; %71,4’ü destek verilmediği, %28,6’sı verildiği yönünde fikir beyan etmiştir. Gençlere verilen destekler daha çok eğitim faaliyetleri şeklinde gerçekleşmektedir. Maddi destek sağlayan ve tamamen tarıma ve gençlere yönelik olan Genç Çiftçi Projesi uygulanma süresinin kısıllığı (2016-2018 yılları arasında) gibi bazı kısıtlar nedeniyle tarımla ilgilenmek isteyen gençleri kapsamaktan uzak kalmıştır.

Tarım ile ilgili kuruluşların özelleştirilmesi konusu son yıllarda sürekli gündeme gelmektedir. Konu ile ilgili öğrencilerin düşünceleri de önem arz etmektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı (%79,0) tarımsal kuruluşların özelleştirilmesini doğru bulmadıklarını, %12’si doğru bulduğunu, geriye kalan ise bu konu hakkında fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Yatırım yapılmak istenen sektör										
		Tarım	Sanayi	Hizmet	Finans	Eğitim	Bilişim	Diğer	Toplam	
Cinsiyet	Kız	Kişi	30	5	3	4	8	5	7	62
		%	48,4	8,1	4,8	6,5	12,9	8,1	11,3	100
	Erkek	Kişi	62	7	9	5	2	10	18	113
		%	54,9	6,2	8	4,4	1,8	8,8	15,9	100
	Toplam	Kişi	92	12	12	9	10	15	25	175
		%	52,6	6,9	6,9	5,1	5,7	8,6	14,3	100
Pearson Chi-Square: 10,730			df: 6			P- Value: 0,097				

Tablo 5. Yatırım Yapılmak İstenen Sektörün Cinsiyete Göre Dağılımı

H_0 : Yatırım yapılmak istenen sektör ile cinsiyet birbirine bağımlı değildir.

H_1 : Yatırım yapılmak istenen sektör ile cinsiyet birbirine bağımlıdır.

Öğrencilere maddi kaynakları olduğu takdirde hangi sektöre yönelecekleri konusunda düşünceleri sorulmuş; %52,6’sı tarım sektörüne, %8,6’sı bilişim sektörüne, %6,9’u sanayi ve hizmet sektörlerine, %5,7’si eğitim sektörüne ve %5,1’i de finans sektörüne yatırım yapabileceğini belirtmiştir. Bu sektörler dışında diğer seçeneği içinde gayrimenkul, medya, taşımacılık, peyzaj gibi tercihler %14,3 oranında pay almıştır. Yapılan Ki kare testi ile maddi kaynakların olması durumunda yatırım yapılmak istenen sektör ile cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p < 0,10$). Cinsiyetlere göre değerlendirildiğinde Ziraat Fakültesi’nde okuyan kız öğrencilerin

%48,4'ü, erkek öğrencilerin %54,9'u tarım sektörüne yatırım yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu durumda alternatif hipotez kabul edilmiştir (Tablo 5).

Tarımın şu an ki durumunun değerlendirilmesi						
		Negatif düşünenler		Fikri olmayanlar	Pozitif düşünenler	Toplam
Cinsiyet	Kız	Kişi	40	10	12	62
		%	64,5	16,1	19,4	100
	Erkek	Kişi	99	4	10	113
		%	87,6	3,5	8,8	100
	Toplam	Kişi	139	14	22	175
		%	79,4	8,0	12,6	100
Pearson Chi-Square: 14,134			df: 2	P- Value: 0,001		

Tablo 6. Tarımın Şu Anki Durumunun Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

H_0 : Tarımın mevcut durumunun değerlendirilmesi ile cinsiyet birbirine bağımlı değildir.

H_1 : Tarımın mevcut durumunun değerlendirilmesi ile cinsiyet birbirine bağımlıdır.

Öğrencilerin önemli bir oranı Türkiye tarımının şu an ki durumuna yönelik negatif düşünceye sahiptir (%79,4). Tarımın şu an ki durumuna dair düşünceleri ile cinsiyet arasında ki kare testi yapılmış ve cinsiyetler arasında önemli derecede fark belirlenmiştir ($p < 0,01$). Tarımın mevcut durumunun değerlendirilmesinde erkek öğrenciler (%87,6) kız öğrencilere (%64,5) göre daha fazla negatif düşünceye sahiptirler. Sonuç olarak alternatif hipotez kabul edilmiştir (Tablo 6).

Mezuniyet sonrası tarımla ilgilenme düşüncesi			
Aile meslek durumu		Ort.	Std. Hata
	Çiftçi	4,36	1,048
	Emekli	3,89	,867
	Memur	3,61	,998
	İşçi	4,36	,633
	Özel Sektör	4,33	,702
	Serbest Meslek	3,90	,995
	Diğer	4,67	,577
	Toplam	4,07	,956
Pearson Chi-Square: 46,731		df: 28	
		P- Value: 0,015	

Tablo 7. Mezuniyet Sonrası Tarımla İlgilenme Düşüncesinin Aile Mesleğine Göre Dağılımı

H_0 : Aile mesleği ile mezuniyet sonrası tarımla ilgilenme düşüncesi birbirine bağımlı değildir.

H_1 : Aile mesleği ile mezuniyet sonrası tarımla ilgilenme düşüncesi birbirine bağımlıdır.

Öğrencilerin %25,7'sinin ($n=45$) ailesi çiftçilikle uğraşmakta, %20,0'si emekli ve %18,9'u da memurdur. Mezuniyet sonrasında tarımla ilgilenmeyi düşünme durumları beşli likert tipi ölçekleme ile tespit edilmiş, verilerin daha anlaşılabilir olması için ortalamaları tabloda gösterilmiştir. Aile mesleği ile mezuniyet sonrası tarımla ilgilenme düşüncesi arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmış ve ki kare testi sonucuna göre aralarında önemli derecede fark belirlenmiştir ($p < 0,05$). Bu durumda alternatif hipotez kabul edilmiştir. Aile meslek gruplarına göre öğrencilerin tarım sektörü ile ilgilenme düşüncelerine dair katılım sıralamaları değişmektedir. Ailesi çiftçilikle uğraşan gençlerin %57,8'i, işçi olanların %42,9'u ve özel sektörde çalışanların %45,8'i gelecekte kesinlikle tarımla ilgilenmek isterken; ailesi emekli (%48,6), memur (%48,5) ve serbest meslekte (%47,6) çalışan öğrenciler sadece düşündüklerini belirtmiştir (Tablo 7).

Uluslararası bir gıda ve içecek firması tarafından yapılan "Yeni Nesil Tarımcılarda Çiftçilik Algısı ve Motivasyon Unsurlarını Belirleme" araştırması sonuçlarına göre gençlerin %65,5'i üreticilik yapma konusunda kararsızdır. Yorucu bir iş olması, gelir düzeyinin yüksek olmaması, sosyal olmayan bir iş olması, itibarının yüksek olmaması ve kırsal bölgelerde ikamet edilmek istenmemesi nedeniyle gençlerin %28,2'si üreticiliğe olumsuz bakmaktadır. Üreticilikle ilgilenmek isteyenlerin büyük bir kısmı da ya alternatifleri olmadığından ya da aile mesleği olduğundan bu alanda devam etmekten yana olduklarını belirtmişlerdir. Gençlerin farklı arayışlar içerisinde olmasının temel sebepleri arasında üreticiliğin sabit bir gelirinin olmaması, yorucu bir iş alanı olması, 7/24 ilgi gerektirmesi, özellikle kırsal alanlarda sosyal yaşamın kısıtlı olması ve prestij anlamında güçlü bir alan olmaması yer almaktadır (Anonim, 2018).

Tarım ülkeler açısından önemli bir sektör olmanın yanında stratejik bir sektördür. Yaşamsal gıdalar başta olmak üzere tarıma dayalı sanayiye hammadde sağlama, istihdam, çevre ve daha birçok konuda katkı sağlayan bu sektörün geleceği bu konuda yetişmiş ve istekli gençlere bağlıdır. Tarım konusunda gençler ziraat mühendisi olduklarında bu mesleğin uzmanı olarak çalışabilirler. Çalışmada öğrencilerin ziraat mühendisi olarak kendi

geleceklerini nasıl gördükleri sorulmuş; %67,5'i geleceklerinin karamsar ve belirsiz gördüklerini; geriye kalan öğrenciler (%32,5) ise geleceklerini umutlu ve aydınlık gördüklerini belirtmişlerdir.

Trakya Kalkınma Ajansı tarafından yapılan Çiftçi Algısı Analizi'nde de gençlerin tarımı tercih etmeme nedenleri arasında tarımın eskisi gibi gelir getirmemesi, kırsal yaşamın kent yaşamına göre külfetli olması ve daha az prestijli bir iş olarak görülmesi yer almaktadır. Gençlerin tekrar tarıma yönelmelerinin koşulu, tarımın sanayiden daha iyi gelir getirmesi olarak görülmektedir (Trakya, 2018).

Sunar ve ark. tarafından yapılan "Türkiye'de Çalışma Yaşamı ve Mesleklerin İtibarı" isimli araştırmada deneklerin iyi bir işte en fazla aradıkları ilk üç özellik sırasıyla iyi bir ücret, iş garantisi ve iş güvenliği olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de insanların toplumsal yaşamdaki konumları açısından mesleklere hala ciddi bir önem verildiği görülmektedir. Mesleklerin itibarları ile kazançları arasında yakından bir ilişki gözlemlenmiştir. Araştırmada TÜİK'in Standart Meslekler Sınıflamasının 3. düzey meslek gruplarından seçilen 126 tekil meslek içerisinde Çiftçi 53. sırada yer almıştır (TYAP, 2014).

Gençlerin kendi gelecekleri yanında tarımın geleceğini nasıl gördükleri yargıları öncelik sırasına göre seçmeleri istenmiş; sırasıyla mevcut politikalarla tarım sektörünün devamlılığının olmayacağını, desteklerin ve hibelerin siyasi çıkarlar doğrultusunda verildiğini, girdi fiyatları arttığı sürece tarım sektörünün biteceğini ve tarımsal nüfusun azalacağını, gençlerin tarımdan uzaklaşacağını ve üreten kimsenin kalmayacağını ifade eden görüşler tercih edilmiştir. Bu olumsuz görüşlerin yanında tarımın stratejik sektör olduğu ve bizim gibi alanında uzman gençler sayesinde tarım yeniden önem kazanacağı görüşü de tercihler arasında yer almıştır.

4 Sonuç

Ziraat fakülteleri tarımsal üretimin etkin, verimli ve bilinçli şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli insan gücünü sağlar. Ülkemizde ziraat fakülteleri ve bu fakültelerde açılan programlar sektörün ihtiyacı olan işgücünü yetiştirmektedir. Ancak bu durum sektör ve sektörde yer alan diğer aktörler için yeterli görülmemektedir.

Tarım sektöründe eğitim ve yayım hizmetlerinin etkinleştirilmesi "Ulusal İstihdam Stratejisi 2014-2023" hedefleri arasında yer almaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için tarım sektörüne ilişkin yükseköğretim programlarının müfredatlarının sektörün ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi ve Ziraat Fakültelerinde uygulama ağırlıklı eğitimin teşvik edilmesi yer almaktadır (ÇSGB, 2017).

Tarımın sosyal ve ekonomik özellikleri yanında, doğal koşullara bağlı üretimin gerçekleştiriliyor olması, kırsal alanlarda yaşamın zorlukları, uygulanan politikalar, uluslararası rekabet gibi unsurlar tarımın geleceğini etkilemektedir. Bu unsurların yanında tarımsal işgücü üretimin devamlılığı için gereklidir. Ülkede tarımsal nüfusun yaşlanıyor olması, gençlerin tarımdan uzaklaşması tarımın geleceği için tehdit oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalarda çiftçiliğin zorlukları, bu zorluklara karşın getirisinin düşük olması, toplum nezdinde itibar gören mesleklerden uzak bir meslek olması gençleri ve bu konuda yetişmiş ziraat mühendislerini tarımdan uzaklaştırmaktadır. Gençler kazanç elde edebilecekleri başka sektörlere yönelmektedirler.

Gençlerin farklı arayışlar içerisinde olmasının temel sebepleri arasında üreticiliğin sabit bir gelirinin olmaması, yorucu bir iş alanı olması, 7/24 ilgi gerektirmesi, özellikle kırsal alanlarda sosyal yaşamın kısıtlı olması ve prestij anlamında güçlü bir alan olmaması yer almaktadır (Anonim, 2018).

Araştırmaya katılan ziraat mühendisi aday gençlerin %61,7'si 22-24 yaş aralığında ve ailelerinin %25,7'si çiftçilikle uğraşmaktadır. Ailelerin aylık geliri alt düzey gelir grubuna giren öğrencilerin oranı %43,4'tür. Gençler tarımsal yenilikleri daha çok digital kaynaklardan takip etmektedirler. En çok tercih edilen kaynaklar sosyal medya ve internettir.

Aile mesleği ile mezuniyet sonrası tarımla ilgilenme düşüncesi arasında bir bağımlılık bulunmuştur. Ailesi çiftçilikle uğraşan (%57,8), işçi (%42,9) ve özel sektörde (%45,8) bulunan öğrenciler kesinlikle tarımla ilgilenmek isterken; ailesi emekli (%48,6), memur (%48,5) ve serbest meslekte (%47,6) çalışan öğrenciler sadece düşündüklerini belirtmiştir.

Ailesi çiftçilikle uğraşan gençler üretimi devam ettirmek, daha bilinçli yaparak geliri artırmayı hedeflemektedirler. Ancak mesleğin getirisinin az olması, güncel politikaların uygulanması, girdilerde dışa bağımlılık, kırsal alanda yaşamın zorluğu ziraat mühendisi olacak gençleri meslekten uzaklaştırmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrenciler mevcut politikaların yeterli olmadığını, verilen desteklemelere ve hibelere siyasetin karıştırıldığını ve girdi fiyatlarındaki artışın sektörün geleceğini tehlikeye attığını ifade etmişlerdir. Gençlere göre bu sorunlar devam ettiğinde gençlerin tarımdan tamamen uzaklaşacağını ve uzun dönemde üretim yapan üretici kalmayabileceğini belirtmişlerdir.

Gençler tarım sektörünün geleceğini kendilerinde görmektedirler. Alanında uzman ziraat mühendisleri aracılığı ile tarımın topraktan-tüketicieye her aşamada bilinçli ve etkin yapılabilecek olması yanında kaynakların doğru kullanılması sağlanabilecektir. Yapısal politikaların doğru ve zamanında uygulanması, ziraat mühendisleri gençlerin sektörde istihdamına öncelik verilmesi, ziraat mühendisi gençlerin tarımdan elde ettiği gelirin diğer sektörlere yakın olması gençleri tarıma özendirebilecek unsurlar arasındadır.

Kaynakça

- Anonim, 2018. Tarla Sera Dergisi, Tarımda Z Kuşağı. Tarla Sera Dergisi, Mart 2018, s.66-67.
- ÇSGB, 2017. Ulusal İstihdam Stratejisi 2014-2023; Tarım Sektörü, http://www.uis.gov.tr/media/1444/tar%C4%B1m_sektoru_2017.pdf (erişim tarihi: 03.04.2019)
- Demir A., Pala A., Baytekin H. (2006) Ziraat Fakülteleri Öğrencilerinin Sosyal Yapıları, Eğilimleri ve Sorunları Üzerinde Bir Araştırma. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Sayı 3 (3), 259-267.
- Karadağ K., Ertürk Y.E., Şahin K., Karadağ Gürsoy A. (2016) Iğdır Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğrencilerinin İşsizlik Kaygıları Üzerine Bir Araştırma. XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, Isparta, 25-27 Mayıs 2016, 1635-1642.
- Koyubenbe N, Uzman A, Candemir M (2006). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Organik Süt Üretimindeki Gelişmeler ve Fiyat Oluşumu: İzmir Örneği. Türkiye VII. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt 2, 757-765, Antalya.
- Sezgin A., Erem T., Aksoy A. (2008) Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumları ve Genel Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, ISSN: 1300-9036 Sayı 39 (1), 1-8.
- ÖSYM, 2017. 2017 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/OSYS/LYS/KONTENJANKILAVUZ18072017.pdf> (erişim tarihi: 08.11.2018)
- Trakya, 2018. Trakya Kalkınma Ajansı. Çiftçi Algısı Analizi, https://www.trakya.org.tr/upload/Node/33084/xfiles/Ciftci_Algisi_Analizi_Kalitatif_Rapor2.pdf (erişim tarihi: 27.11.2018)
- TYAP, 2014. Toplumsal Yapı Araştırma Programı, Mesleki İtibar Araştırması, <https://tyap.net/media/f/T%C3%BCrkiye-Mesleki-%C4%B0tibar-Skalas%C4%B1-Sunumu-Son.pdf> (erişim tarihi: 03.04.2019)
- TÜİK, 2018. İstatistiklerle Gençlik, 2017, <http://www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=27598> (erişim tarihi: 13.02.2019)
- TÜİK, 2019. Gayrisafi yurtiçi hasıla, iktisadi faaliyet kollarına (A21) göre cari fiyatlarla (değer, pay, değişim oranı), http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2513 (erişim tarihi: 14.03.2019)
- ZMO, 2018. 2018 Yılı Üniversite Yerleştirme Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme, http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=30170&tipi=5&sube=0 (erişim tarihi: 05.03.2019)